

دیوارهای گمرکی و بازارهای باد آورده

مهندس سید جعفر محقق داماد

به طوری که در نظام جمهوری اسلامی نیز (علیرغم فتوی فقهای گذشته شیعه) که شغل (عشاریت و گمرکچی) را در ردیف مکاسب محرم شمرده‌اند و حضرت امام خمینی (ره) نیز در جلد دوم تحریر الوسیله مسئله ۲۳ ضمن تحریم این شغل به عنوان کسب حرام از آن به عنوان یک ظلم مبتدعه (یا ستم من درآوری) که حکومتهای جور از خود در آورده‌اند یاد می‌فرمایند) نه تنها مقررات گمرک لغو یا حتی کاهش نیافت، بلکه با شرایط غلیظ‌تر و شدیدتر اعمال گردید. به طوری که تا همین چندی پیش علیرغم آنکه در همه دنیای پیشرفته و نیمه پیشرفته کالای همراه مسافر جز در موارد مشکوک به دلیل احترام مسافر به عنوان شخص محترم (Respectable) دیگر مورد بازرسی قرار نمی‌گیرد، آن چنان تنگ نظرانه چمدانهای مسافرین ورودی از مرزهای کشور مورد بازرسی قرار می‌گرفت که گاه تمام لباس‌های زیر زانه و مردانه مردم در ملا عام مورد رؤیت همگان قرار می‌گرفت و اکنون نیز کمابیش چنین است حال چه رسد به کالاهایی در حجم تجاری.

همه می‌گفتند اگر در مملکت گمرک نباشد و مردم آزادانه اجناس و کالاهایشان را وارد و خارج نمایند آن وقت می‌شود یک کشوری در و بی‌کری. به خصوص بسیاری از مردمان مخلص و انقلابی نیز معتقد بودند که می‌بایست همه چیز مورد نظارت و کنترل قرار گیرد، اما امروز با مطرح شدن پیمان جهانی (G.A.T) و مفهوم تجارت آزاد در دنیا و مطرح شدن این ایده جدید و مدرن برای اولین بار (حذف دیوارهای گمرکی، از آنجا که باعث ارتباط آزاد فیما بین نوع بشر و مبادله سریع و راحت تجربیات یکدیگر گشته) باعث کارایی بیشتر تجارت جهانی شده و همچنین انسانها را در معرض خدمات و کالاهای با کیفیت بهتر و ارزانتر قرار دهد. به طوری که رانت و رانت خواری از صحنه مدیریت بنگاههای اقتصادی حذف و سودآوری آنها چه به عنوان

قال رسول الله: اذا ظهرت البدع فی امتی فلیظهر العالم علمه و الا فعلیه لعنه... و ملانکه و الناس اجمعین
اگر در امت من بدعت‌ها ظاهر شود بر دانشمندان است که دانش خود را آشکار کنند. در غیر این صورت بر او باد لعنت خدا و ملانکه و جمیع مردم.

بحار انوار

قال رسول الله: علی العشار فی کل یوم و لیله لعنه الله و ملانکه و الناس و اجمعین و من یلعن... فلن تجد له نصیرا
بر گمرکچی لعنت خدا و ملانکه و جمیع مردم در هر روز و شب باد که در این صورت هیچ یار و یآوری نخواهد داشت.

وسایل الشیعه

در اصطلاح فقهی شخص گمرکچی را ظاهراً عشار می‌نامند. در مذمت این شغل در مجامع روایی شیعه بیش از ۶۰ مورد جستجو کردم که ملایم‌ترین آن روایتی است که در صدر این مقاله آوردم آن چنان در بعضی از روایات صفت‌های تند نسبت داده شده که از ذکر آن و از اینکه خدای ناکرده ممکن است کارکنان شریف گمرک حمل بر کار خویش کنند شرم داشته و دارم. در کتاب نصایح تألیف حضرت آیت... مشکینی و با ترجمه حضرت آقای احمد جنتی (عضو فعلی فقهای شورای نگهبان) ص ۳۳۶ در روایتی به نقل از حضرت علی (ع) آمده که از زمره حیوانات مسخ شده حیوانی است به نام سهیل که قبلاً گمرکچی بوده در یمن. شاید سابقاً به این روایات الیغایر... به نگاه خرافات و انکار توجه می‌شد.

تولیدکننده کالا و یا خدمات فقط و فقط در گرو نوآوری و ابتکار و مشتری گرای (Consumer Orientation) و احترام به مردم به عنوان مصرف کننده محصولات اقتصادی شده، ارتقاء سطح مدیریت و تعالی جامعه انسانی را سبب خواهد گشت.

به طور مثال اگر انسانی در قاره آفریقا بتواند با همنوع خود در قاره آمریکا و یا بالعکس آزادانه و بدون مانع و دیوار گمرکی ارتباط برقرار کنند و خود را از تجربیات یکدیگر آگاه سازند وجود این رابطه آزاد انسانی قطعاً به تعالی اقتصاد و تجارت جهانی کمک خواهد کرد. مطمئناً این وضع به نفع مردم و به ضرر دولت و سودجویان از راه رانت خواری خواهد بود. ارتباط آزاد، سریع و بدون گمرک انسانها باعث ایجاد سریع تعادل در اقتصاد و صرفه جویی در منابع خواهد شد. چرا که باعث رقابت سالم و عدم هزینه برای دوباره کاری و ساخت چرخ چاه که همه ناشی از عدم دسترسی به محصول و تجربه یکدیگر و اطلاعات لازم در این مورد بوده خواهد شد. در این باره یکی از بهترین تعبیرها به نظر اینجانب در قرآن کریم سوره نحل شماره ۱۱۲ این چنین است:

ضرب... مثلاً قریه کانت آمنه مطمئنه یأتیها رزقها و رغداً من کل مکان فکفرت بانعم... فاذقها... لباس الجوع والخوف بما کاتو یصنعون.

از یک طرف در این آیه خداوند داستان شهر یا جامعه یا کشوری را بیان می فرماید که «در آن دو نعمت امنیت، آرامش و آسایش و رفاه برقرار بوده است، به طوری که کالاهای زندگی از هر کجای دنیا به آسانی و فراوانی به آن جا می رسیده است» خوب تا اینجا قضیه روشن است که قاعدتاً تبادل تجاری به آسانی و بدون هیچگونه رادع و مانع و دیوارهای گمرکی در این جامعه مورد مثال کتاب آسمانی برقرار بوده است. زیرا که ورود آسان و فراوان کالاهای اقتصادی از خارج به کشور متقابلاً ملازم خروج آسان و فراوان کالا از آن کشور است. به طوری که همه می دانیم تبادل یک طرفه، محال و غیرممکن است. به هر حال این جامعه با رعایت قانون الهی آزادی تجارت از دو نعمت امنیت و آسایش (رفاه) برخوردار بودند. لیکن متأسفانه به عوض سپاسگزاری و شکر این نعمت ها و عدم تخلف از دستورات الهی مرتکب کفران نعمت شدند که نتیجتاً آن دو نعمت از آنها سلب و به جای آن دچار ترس (عدم امنیت) و گرسنگی و سختی و مضیقه اقتصادی گشتند. حال این کفران نعمت به چه صورت بوده قرآن تشریح نمی فرماید. اما آن طور که در روایات مأثوره از ائمه اطهار آمده اینان اقوامی بودند در عین نعمت و فراوانی بعد از آمدن پیامبران الهی آنها را تکذیب کردند. نتیجتاً قوانین الهی و از جمله قانون آزادی تجارت و اقتصاد نیز خود به خود تکذیب و لغو گردید. به هر حال تجارت آزاد قطعاً و عیناً یکی از دستاوردهای ۱۲۴۰۰۰ پیامبر الهی است که در جامعه ما بدلیل مبتلا بودن به قوانین شرق و غرب (فکفرت بانعم...) و در مواردی عدم درک صحیح از قوانین پاک الهی رعایت نشده و هم اکنون نتایج آنرا می چشیم و متأسفانه عبرت هم نمی گیریم.

بنای دیوارهای گمرکی و زندانی کردن مملکت در چارچوب آن و جلوگیری از ورود و خروج آزاد کالا و خدمات (باتی رزقها من کل مکان) علاوه بر عقوبت الهی به لحاظ قوانین علمی و اقتصادی مشکلات فراوانی را در پی دارد از جمله:

۱- اولین دست آورد آن ایجاد بازارهای بادآورده و بدون زحمت جهت سوداگران و سرمایه گذاری اقتصادی تولیدی، خدماتی، دولتی و خصوصی است. به طوری که با وجود چنین وضعیتی هیچگونه نیازی به رقابت وجود نخواهد داشت و در نتیجه وجود بخش هایی به نام تحقیقات (R&D) و نوآوری جهت کاهش قیمت تمام شده و افزایش کیفیت توجیه نداشته و در صورت وجود فقط به صورت تشریفاتی و آن هم از روی تقلید از دیگران بوده و نه از روی نیاز واقعی و مشتری گرای (Consumer Orientation).

۲- عدم تحقق عدالت اجتماعی، چرا که با وجود چنان رانت عظیم (بازارهای بادآورده) سودهای بادآورده نیز تحقق می یابد که هرگز به دلیل مدیریت صحیح و تلاش و نوآوری نبوده بلکه نتیجه همان فرصت هایی است که به زور بر مردم به عنوان مصرف کننده تحمیل می شود.

۳- سلب حق خدادادی آزادی انتخاب کالا یا (Option) از مردم به عنوان مصرف کننده و دارنده حق انتخاب کالا که این عملی است غیر اخلاقی و دینی و قطعاً حرام.

شرکت خدمات مسافرتی

اطلس (عصه پاک)

شماره ثبت: ۷۵۴۰ تاریخ تاسیس: ۱۳۳۹/۷/۲۶

بیش از چهارده سال سابقه خدمت

خیابان میرداماد، میدان مادر (محسنی)، خیابان شهید شاهنظری

پلاک ۴۱. صندوق پستی: ۱۹۹۱-۱۴۱۵۵

تلفن: ۲۲۷۱۰۳۶-۲۲۷۰۰۶۱-۲۲۷۰۰۶۲

فاکس: ۲۲۷۰۰۶۳

۴- عدم نیاز به مدیران لایق و کارآمد به دلیل عدم احتیاج به اصل مشتری گرای و همچنین عدم نیاز به کالاهای با کیفیت بهتر و با قیمت ارزانتر در جهت جلب رضایت مصرف کننده و پرورش قارچ گونه مدیران نالایق، متعلق و چاپلوس

۵- ایجاد امکان سوء مدیریت و فساد در آن به دلیل عدم نیاز به روش بهینه خرید بخصوص خریدهای خارجی و پائین آوردن قیمت تمام شده

۶- دور شدن از تعادل اقتصادی به دلیل عدم رقابت در جامعه به خصوص جامعه جهانی و در نتیجه هدر رفتن عظیم منابع مالی و اقتصادی به طور مثال اگر به صنعت خودرو توجه فرمائید براساس گزارش مجلس، از اول انقلاب تا بحال بین ۳۰ تا ۴۰ میلیارد دلار برای صنعت خودروسازی (یعنی معادل قیمت خرید چندین کارخانه بصورت کلید در دست (Turnkey) خودروسازی آن هم از نوع درجه اول (First class) جهانی مانند مرسدس و ولوو و غیره...) ارز مصرف شده است و این در حالی است که همه می دانیم هنوز هم ما در سطح استاندارد جهانی خودروساز نشده ایم.

برای اثبات این مطلب از یک طرف نگاه کنید به قیمت خودرو در کشور ما که در بعضی انواع آن تا بیش از سه برابر جهانی است. از طرف دیگر بعد از این همه لٹی و لٹی و بوق و کرنا که به زودی خودروی ملی، با کمک کارشناسان داخلی و طراحی در کشور تولید خواهد شد. در حال حاضر پس از آمدن این خودرو در بازار شاهد هستیم که دارای آن چنان نواقص فنی و استانداردی می باشد که بقول مردم تنها یک پیکان تحت ویندوزی بیش نیست.

پس اگر این تحلیل درست باشد در مورد این ۳۰ تا ۴۰ میلیارد دلار باید گفت تقریباً همه را از دست داده ایم و از منابع مملکت خارج شده است. البته این مورد را فقط برای مثال آورده ایم والا این وضع تقریباً در تمام رشته های فعالیت های اقتصادی خدماتی و تولیدی کم و بیش صادق است که به فرمایش قرآن همان نتیجه (فکفرت بانعم) یعنی پشت کردن به قوانین الهی و بازگشت به جاهلیت شرقی و غربی قرن بیستم بوده که نتیجه آن همانطور که قرآن می فرماید (فادافها... لباس الجوع والخوف) یعنی عدم امنیت و رفاه اقتصادی می باشد.

۷- ایجاد توسعه نامتعادل. شرح قضیه بدین ترتیب است: در حالی که به دلیل عدم رعایت قوانین تجارت آزاد و همان طوری که بیان شد به دلیل عدم تعادل اقتصادی مشکلی که ایجاد می شود این است که به جهت عدم رغبت به قیمت تمام شده پائین محصول و خدمات، سرمایه گذاران هرگز نیاز ندارند سرمایه گذاری خود را در جاهای دور افتاده که دستمزد در آنجا کمتر است مانند سیستان و بلوچستان یا در شهرها و روستاهای دور دست انجام دهند. زیرا مشکل بازار و رقابت وجود ندارد. در نتیجه سرمایه گذاری در درجه اول در تهران و در درجه دوم در شهرهای بزرگ اتفاق می افتد و نتیجه آن می شود که مثلاً در حالی که یک قطعه زمین ۵۰ هکتاری کشاورزی در دشت آباد گرگان به قیمت ۱۳ میلیون تومان خرید و فروش می شود ولی متأسفانه در بالای شهر تهران این رقم برای هر متر به ۲

میلیون تومان می رسد و این همان چیزی است که ما آن را توسعه نامتعادل می نامیم.

۸- اشکال دیگر اینکه مانند همه قوانین محدود کننده آزادی فعالیت های اقتصادی و ایجاد گلوگاههای ممانعت کننده برای مردم معمولاً مسیبی برای سوء استفاده عده ای به نام آقا و آقا زاده پیدا می شود که با دسترسی به منابع قدرت و با اخذ مجوزهای موردی برای خود و یا دیگران یک شبه خود و یا دیگران را به ثروتهای باد آورده نائل کنند.

به هر حال اگر قبول کنیم که اینها ناشی از محدود کردن و زندانی کردن مردم و مملکت در حصارهای بلند گمرکی است که قطعاً عملی نامشروع و غیر اخلاقی است باید ببینیم در صورت تخریب تاریخچه و بن این دیوارها و حذف کامل تعرفه های گمرکی و آزادسازی کامل تجارت و اقتصاد یعنی برقراری اقتصاد شرعی و الهی یعنی آنچه که خدا و پیغمبر آورده است چه اتفاقی می افتد؟

این موضوعی است که انشاء... در مقاله بعدی به آن می پردازیم
اگر حضرت باری عمری مرحمت فرماید

ادامه دارد...

نوارهای انگلیسی

عبدالکریم سروش

An Evening with Rumi

و ۲۰۰ عنوان موضوعات دیگر

ارسال به تمام نقاط تهران و شهرستانها

انتشارات صراط

تلفن: ۶۴۱۹۸۰۸

نشانی: تهران، خیابان ۱۶ آذر

کوچه بهنام، پلاک ۳۶